

Kiszáradó kőrslápok a Duna–Tisza közén (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008)

KEVEY Balázs

Pécsi Tudományegyetem, Ökológiai Tanszék,
7624 Pécs, Ifjúság u. 6.; keveyb@gamma.ttk.pte.hu

Elfogadva: 2020. október 15.

Kulcsszavak: Kiskunsági Nemzeti Park, Natura 2000 terület, láperdők, Magyar Alföld, növénytársulásban, tájvédelmi körzet, természetvédelmi terület.

Összefoglalás: Jelen tanulmány a Duna–Tisza köze homokvidékének néhány pontján (Dabas: Turjános; Soltszentimre: Kullér-erdő; Páhi: Pecnyik-erdő, Közös-erdő; Tabdi: Tabdi-erdő; Kiskörös: Szücsi-erdő; Kecel: Berek-erdő) előkerült reliktum jellegű kiszáradó kőrslápok (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008) cönológiai leírását tartalmazza 50 felvétel alapján. Ez az asszociáció a mélyebben fekvő láperdők (*Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae* Soó et Járai-Komlódi in Járai-Komlódi 1958) és a magasabban fekvő tölgy-kőris-szil ligetek (*Fraxino pannonicae-Ulmetum* Soó in Aszód 1935 corr. Soó 1963) között helyezkedik el, de szukcessziós iránya inkább a gyöngyvirágos tölgyesek (*Polygonato latifolii-Quercetum roboris*) felé tart. Faji összetételükben jelentős szerepet játszanak az *Alnion glutinosae* és a *Molinion coeruleae* mellett a *Quercetea pubescentis-petraeae* elemek, míg a *Fagetalia* fajok csaknem teljesen hiányoznak. Aljnővényzetük legértékesebb fajai: *Dryopteris carthusiana*, *Iris sibirica*, *Leucojum aestivum*, *Listera ovata*, *Ophioglossum vulgatum*, *Veratrum album*, *Vitis sylvestris*.

Bevezetés

A Nyírség tölgy-kőris-szil ligeterdeinek (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) kutatása közben Papp László útmutatásával érdekes faji összetételű – *Fraxinus angustifolia* által dominált – erdőrészeket találtunk. Állományaik fajkompozíciója alapján a *Fraxino pannonicae-Ulmetum* és a *Fraxino pannonicae-Alnetum* asszociációkkal nem sikerült azonosítanunk. Mivel az európai vegetációban sincs nyoma hasonló asszociációnak (HORVAT 1938, BRAUN-BLANQUET 1964, HORVAT et al. 1974, ELLENBERG 1986, OBERDORFER 1992a, b; MUCINA et al. 1993, RODWELL et al. 2002, WILLNER és GRABHERR 2007a, b), ezért állományainak elemzése után ez az erdőtípus *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* néven került leírásra (Kevey et Papp in KEVEY 2008, KEVEY et al. 2019). 2015 és 2017 között ezt az asszociációt a Duna–Tisza köze több erdejében is megtaláltam. Jelen tanulmány a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* erdőtársulás Duna–Tisza közti állományainak jellemzését tartalmazza 50 cönológiai felvétel alapján.

Anyag és módszer

A kutatási terület jellemzése

A Duna–Tisza köze homokvidékének hét erdejében találtam az előbb említett *Fraxinus angustifolia* által dominált erdőket: Dabas: Turjános; Soltszentimre: Kullér-erdő; Páhi: Pecznik-erdő, Közös-erdő; Tabdi: Tabdi-erdő; Kiskőrös: Szücsi-erdő; Kecel: Berek-erdő. Az állományok a mélyebben fekvő valódi láperdők (*Fraxino pannonicae-Alnetum*) szegélyezik, továbbá e láperdők és a valamivel magasabb szinten levő tölgy-kőris-szil ligetek (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*) között képeznek átmenetet (1. ábra). Megfigyeléseim szerint termőhelyeire jellemző a viszonylag magas talajvízszint, amely azonban csak igen csapadékos időszakokban emelkedhet a felszín fölé. Állományaik a homokbuckák közötti mélyedésekben, kiterjedtebb deflációs laposok mélyebb helyein fordulnak elő. Mivel a vegetációs időszak túlnyomó részében vízborítástól mentesek, talajuk kevés, bomló állapotban lévő tőzeget tartalmaz.

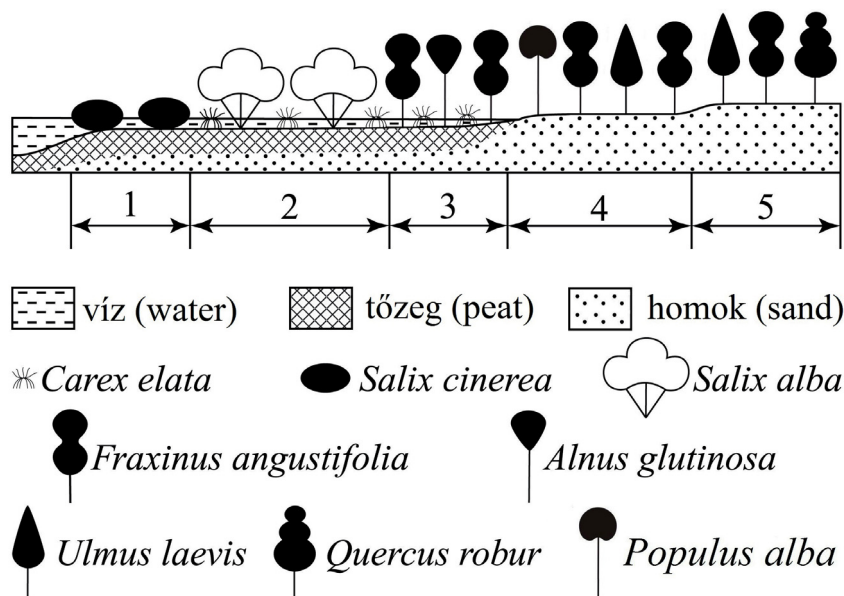
Alkalmazott módszerek

A cönológiai felvételek a Zürich–Montpellier növénycönológiai iskola (BECKING 1957, BRAUN-BLANQUET 1964) hagyományos kvadrátmódszerével készültek. Mivel az általánosan használt 400 m²-es kvadrátméret az újabb vizsgálatok szerint (KEVEY 2008) nem felel meg a minimiareával szemben támasztott követelményeknek (lásd: DU RIETZ 1921), a felméréseket 1200–1600 m²-es mintaterületekkel végeztem. A cönológiai felvételeket 2015 és 2017 között készítettem úgy, hogy a mintaterületeket egy tavaszi és egy nyári időpontban is megvizsgáltam. A szintek borításának, a lombkorona- és cserjeszint magasságának, valamint a fák átlagos törzsátmérőjének meghatározása becsléssel történt. Az asszociációk elkülönítésére a differenciális fajokat is felhasználtam. Ez esetben olyan fajokat vettem figyelembe, amelyek előfordulása a két összehasonlítható erdőtársulás között legalább két állandósági fokozat (K) különbséget mutatnak (KEVEY 2008). A felvételek táblázatos összeállítása, valamint a karakterfajok csoportrészesedésének és csoporttömegének kiszámítása az „NS” számítógépes programcsomaggal (KEVEY és HIRMANN 2002) történt.

A *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008 50 felvételét összehasonlítottam a velük érintkező *Fraxino pannonicae-Alnetum* Soó et Járai-Komlódi in Járai-Komlódi 1958 és *Fraxino pannonicae-Ulmetum* Soó in Aszód 1935 corr. Soó 1963, valamint a hasonló termőhelyi viszonyok mellett kialakult egyéb kiszáradó láperdők (*Ophioglossa-Betuletum pubescentis* Riezing, Szollát et Simon in Riezing et Szollát 2009, *Molinio-Salicetum cinereae* Kevey 2008, *Molinio-Alnetum glutinosae* Kevey 2008) felvételeivel. E célra a Syn-Tax

2000 program (PODANI 2001) segítségével bináris adatokon alapuló hierarchikus osztályozást (Sørensen hasonlósági index, teljes lánc osztályozó módszer) és szintén bináris alapú ordinációt végeztem (Sørensen hasonlósági index, főkoordináta-analízis).

A fajok esetében KIRÁLY (2009), a társulásoknál pedig az újabb hazai nomenklaturát (KEVEY 2008, BORHIDI et al. 2012) követtem. A társulástani és a karakterfaj-statisztikai táblázatok felépítése az újabb eredményekkel (OBERDORFER 1992a, b; MUCINA et al. 1993, BORHIDI és KEVEY 1996; KEVEY 2008, BORHIDI et al. 2012) módosított Soó (1980) féle cönológiai rendszerre épül. A növények cönoszisztematikai besorolásánál is elsősorban Soó (1964, 1966, 1968, 1970, 1973, 1980) Synopsisára támaszkodtam, de figyelembe vettem az újabb kutatási eredményeket is (vö. BORHIDI 1993, 1995; HORVÁTH et al. 1995, KEVEY 2008).

1. ábra. Vegetációkeresztmetszet a Duna–Tisza közéről, Tabdi: Tabdi-erdő (Kevey eredeti). 1 = *Calamagrostio-Salicetum cinereae* Soó et Zólyomi in Soó 1955; 2 = *Carici elatae-Salicetum albae* Kevey 2008; 3 = *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosarum* Soó et Járai-Komlódi in Járai-Komlódi 1958; 4 = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008; 5 = *Fraxino pannonicarum-Ulmetum* Soó in Aszód 1935 corr. Soó 1963.

Fig. 1. Vegetation diagram of the „Tabdi-erdő” at Tabdi, Danube–Tisza Interfluve (Kevey original). 1 = *Calamagrostio-Salicetum cinereae* Soó et Zólyomi in Soó 1955; 2 = *Carici elatae-Salicetum albae* Kevey 2008; 3 = *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosarum* Soó et Járai-Komlódi in Járai-Komlódi 1958; 4 = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008; 5 = *Fraxino pannonicarum-Ulmetum* Soó in Aszód 1935 corr. Soó 1963.

Eredmények

Fiziognómia

A vizsgált magyar kőrises erdők felső lombkoronaszintje az állomány korától függően 22–30 m magas, és közepesen vagy erősebben záródó (60–80%). Állandó (K: V) faja csak a *Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*. Nagyobb tömegben (A–D: 3–4) a *Fraxinus angustifolia* mellett olykor az *Alnus glutinosa* és a *Populus alba* is előfordulhat. Az alsó lombkoronaszint változóan fejlett. Magassága 12–20 m, borítása pedig 15–40%. Főleg fává nőtt cserjék és alászorult fák alkotják, de közülük csak a *Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis* ér el nagy állandóságot (K: V). Nagyobb tömeget (A–D: 3) e fafaj mellett olykor az *Ulmus minor* is elérhet.

A cserjeszint közepesen vagy erősen fejlett. Magassága 2–5 m, borítása pedig 30–70%. Állandó (K: IV–V) fajai a *Cornus sanguinea*, a *Crataegus monogyna*, a *Frangula alnus*, a *Fraxinus angustifolia* és a *Ligustrum vulgare*. Nagyobb borítást (A–D: 3–4) a *Cornus sanguinea*, a *Fraxinus angustifolia*, a *Ligustrum vulgare*, a *Prunus spinosa* és az *Ulmus minor* érhet el. Az alsó cserjeszint (újulat) változatosan fejlett, borítása 1–50%. Állandó (K: IV–V) fajai a következők: *Cornus sanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Euonymus europaeus*, *Frangula alnus*, *Fraxinus angustifolia*, *Ligustrum vulgare*, *Quercus robur*, *Rhamnus catharticus*, *Rubus caesius*, *Sambucus nigra*, *Viburnum opulus*. Közülük csak a *Rubus caesius* ér el nagyobb borítást (A–D: 3).

A gyep szint többnyire fejlett, de borítása 40–90% között változik. Fontosabb állandó (K: IV–V) fajai az alábbiak: *Alliaria petiolata*, *Angelica sylvestris*, *Brachypodium sylvaticum*, *Calystegia sepium*, *Carex acutiformis*, *C. riparia*, *Cucubalus baccifer*, *Deschampsia caespitosa*, *Elymus caninus*, *Equisetum arvense*, *Galium aparine*, *G. mollugo*, *G. palustre*, *Geranium robertianum*, *Humulus lupulus*, *Iris pseudacorus*, *Lycopus europaeus*, *Polygonatum latifolium*, *Ranunculus repens*, *Symphytum officinale*, *Valeriana officinalis*, *Veratrum album*. Fáciest (A–D: 3–5) a következő fajok képeznek: *Brachypodium sylvaticum*, *Carex acutiformis*, *Convallaria majalis*, *Deschampsia caespitosa*, *Polygonatum latifolium*, *Ranunculus ficaria*, *Veratrum album*, *Vinca minor* (vö. E1–3. táblázat).

Fajkombináció

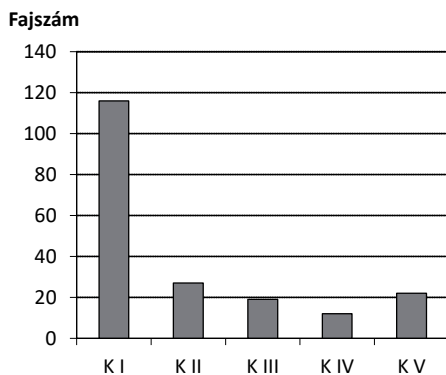
Állandósági osztályok eloszlása

Az 50 cönológiai felvétel alapján a társulásban 22 konstans (K: V) és 12 szubkonstans (K: IV) faj fordul elő az alábbiak szerint. K (V): *Angelica sylvestris*, *Brachypodium sylvaticum*, *Carex acutiformis*, *Carex riparia*, *Cornus sanguinea*, *Crataegus monogyna*, *Cucubalus baccifer*, *Deschampsia caespitosa*, *Euonymus europaeus*, *Frangula alnus*, *Fraxinus angustifolia*, *Galium aparine*, *Ligustrum vulgare*, *Polygonatum latifolium*, *Quercus robur*, *Rhamnus catharticus*, *Ranunculus*

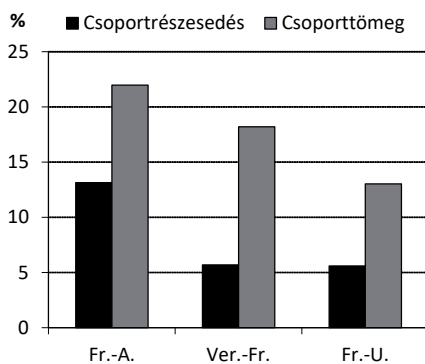
repens, *Rubus caesius*, *Symphytum officinale*, *Valeriana officinalis*, *Veratrum album*, *Viburnum opulus*. K (IV): *Alliaria petiolata*, *Calystegia sepium*, *Elymus caninus*, *Equisetum arvense*, *Galium mollugo*, *G. palustre*, *Geranium robertianum*, *Humulus lupulus*, *Iris pseudacorus*, *Lycopus europaeus*, *Sambucus nigra*, *Ulmus minor*. Ezen kívül 19 akcesszórikus (K: III), 27 szubakcesszórikus (K: II) és 116 akcicens (K: I) faj került elő. Az állandósági osztályok fajszáma tehát az akcicentől (K: I) a szubkonstans (K: IV) elemekig csökken, majd a konstans (K: V) fajoknál ismét magasabb (vö. E1. táblázat, 2. ábra).

Karakterfajok aránya

A vizsgált *Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis* erdők átmenetet képeznek a mélyebben fekvő *Fraxino pannonicae-Alnetum* és a magasabban fekvő *Fraxino pannonicae-Ulmetum* között. Ez az átmeneti jelleg a karakterfajok arányában is tükröződik, ahol a legtöbb esetben átmeneti értékeket kapunk (E4. táblázat). A lineáris szukcesszióval párhuzamosan egyre kevesebb a talajnedvesség, ezáltal csökken a Salicetea, az Alnetea (3. ábra), a Phragmitetea (4. ábra) és a Molinio-

2. ábra. Az állandósági osztályok fajszáma a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* asszociációban.
Fig. 2. Frequency distribution of species in different constancy classes in *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*.

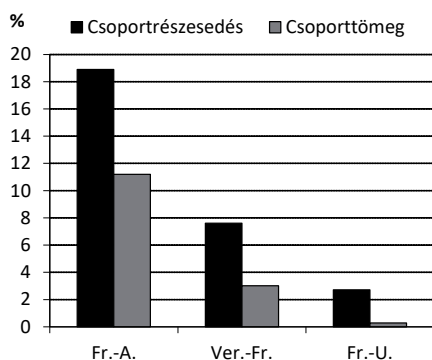

3. ábra. Alnetea s. l. fajok aránya I. Fr.-A. = *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae*, Duna–Tisza köze (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 felv.); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány felvételei: 50 felv.); Fr.-U. = *Fraxino pannonicae-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.: 20 felv.).

Fig. 3. Proportion of *Alnetea glutinosae* s. l. character species I. Fr.-A. = *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae*, Danube–Tisza Interfluve (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 rel.); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (50 relevés published in this study); Fr.-U. = *Fraxino pannonicae-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.: 20 rel.).

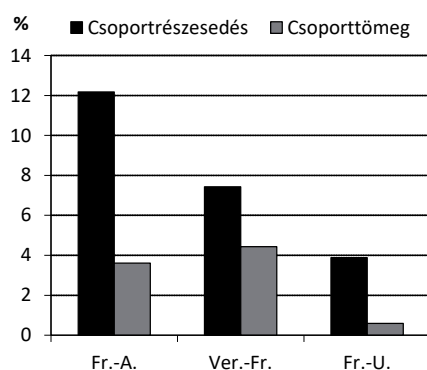
Juncetea (5. ábra) elemek aránya. Ellentétes tendencia figyelhető meg a mezofil és a xerofil jellegű fajok esetében, így a Fagetalia (6. ábra), a Querco-Fagetea (7. ábra) és a Quercetea pubescentis-petraeae (8. ábra) jellegű fajok aránya növekszik.

Láperdő jellegű társulás lévén, itt is jelentős szerepet játszanak az Alnetea glutinosae fajok, amelyek 5,68% csoportrészesedést és 18,2% csoporttömeget mutatnak. Fontosak továbbá a Querco-Fagetea elemek. Csoportrészesedésük 24,22%, csoporttömegük pedig 40,46%. A Fagetalia elemek előfordulása jelentéktelen, viszont az Alnion incanae jellegű fajok 7,93% csoportrészesedéssel és 21,4% csoporttömegeggel vannak képviselve. Végül fontos szerepet játszanak a

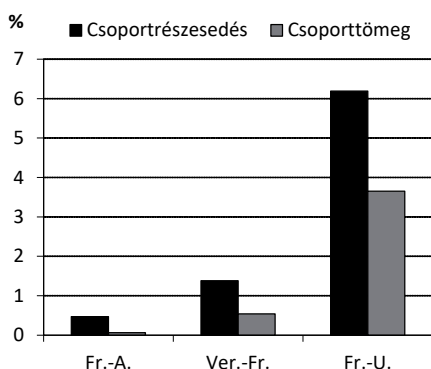
4. ábra. Phragmitetea s. l. fajok aránya I. Jelmagyarázat a 3. ábra szerint.

Fig. 4. Proportion of Phragmitetea s. l. character species I. Legends as in Fig. 3.

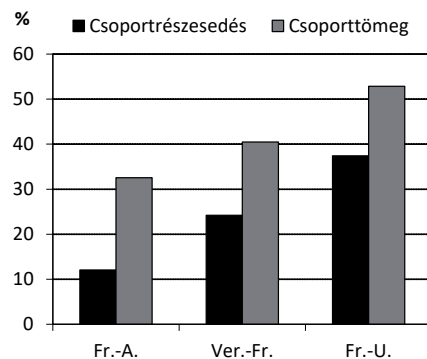
5. ábra. Molinio-Juncetea s. l. fajok aránya I. Jelmagyarázat a 3. ábra szerint.

Fig. 5. Proportion of Molinio-Juncetea s. l. character species I. Legends as in Fig. 3.

6. ábra. Fagetalia fajok aránya I. Jelmagyarázat a 3. ábra szerint.

Fig. 6. Proportion of Fagetalia character species I. Legends as in Fig. 3.

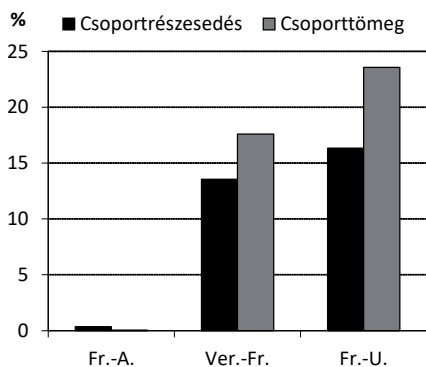

7. ábra. Querco-Fagetea s. l. fajok aránya I. Jelmagyarázat a 3. ábra szerint.

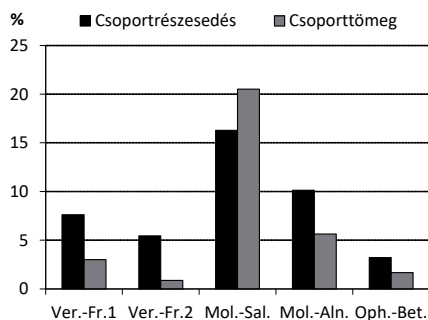
Fig. 7. Proportion of Querco-Fagetea s. l. character species I. Legends as in Fig. 3.

Quercetea pubescentis-petraeae osztály karakterfajai, amelyek 13,56% csoportrészesedést és 17,6% csoporttömeget érnek el.

Az élőhelyeik hasonló jellege miatt az összehasonlításba bevontam a Magyarország területéről eddig leírt kiszáradó láperdőket is: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008 (Nyírség; KEVEY et al. 2019: 10 felv.); *Ophioglosso-Betuletum pubescentis* (Vértessalja; RIEZING és SZOLLÁT 2009: 6 felv.); *Molinio-Alnetum glutinosae* (Tengelici-homokvidék; KEVEY 2008: 20 felv.); *Molinio-Salicetum cinereae* (Szigetköz; KEVEY 2008: 25 felv.). A karakterfajok arányát tekintve a legnagyobb hasonlóság a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* erdőtársulás Duna–Tisza közü és nyírségi állományai között van. A négy asszociáció között viszonylag nagyobb különbségek tapasztalhatók elsősorban a Phragmitetea (9. ábra), a Molinio-Juncetea (10. ábra), a Galio-Urticetea,

8. ábra. Quercetea pubescentis-petraeae s. l. fajok aránya I. Jelmagyarázat a 3. ábra szerint.
Fig. 8. Proportion of Quercetea pubescentis-petraeae s. l. character species I. Legends as in Fig. 3.

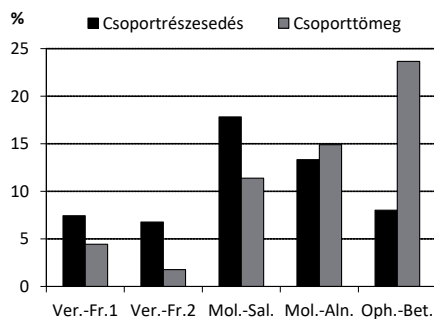

9. ábra. Phragmitetea s. l. fajok aránya II. Ver.-Fr.1. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány: 50 felv.); Ver.-Fr.2. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Nyírség (KEVEY et al. 2019: 10 felv.); Mol.-Sal. = *Molinio-Salicetum cinereae*, Szigetköz (KEVEY 2008: 25 felv.); Mol.-Aln. = *Molinio-Alnetum glutinosae*, Mezőföld (KEVEY 2008: 20 felv.); Oph.-Bet. = *Ophioglosso-Betuletum pubescentis* (RIEZING és SZOLLÁT 2009: 6 felv.).

Fig. 9. Proportion of Phragmitetea s. l. character species II. Ver.-Fr.1. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Danube–Tisza Interfluve (relevés published in this study: 50 rel.); Ver.-Fr.2. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Nyírség (KEVEY et al. 2019: 10 rel.); Mol.-Sal. = *Molinio-Salicetum cinereae*, Szigetköz (KEVEY 2008: 25 rel.); Mol.-Aln. = *Molinio-Alnetum glutinosae*, Mezőföld (KEVEY 2008: 20 rel.); Oph.-Bet. = *Ophioglosso-Betuletum pubescentis* (RIEZING et SZOLLÁT 2009: 6 rel.).

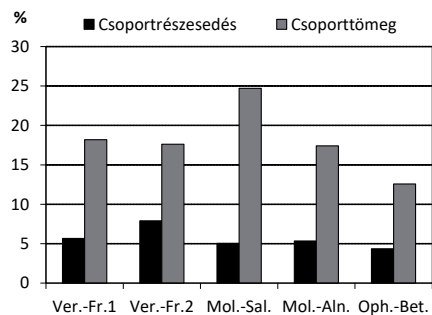

az Epilobietea, a Salicetea purpureae, az Alnetea glutinosae (11. ábra), a Querco-Fagetea, a Fagetalia, az Alnion incanae és a Quercetea pubescentis-petraeae (12. ábra) fajok esetében (E5. táblázat).

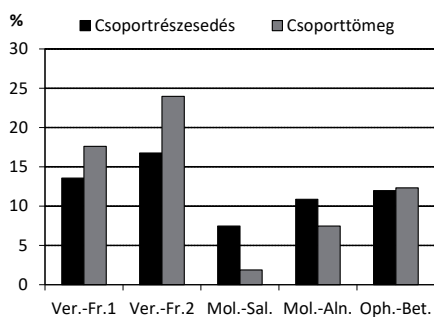
10. ábra. Molinio-Juncetea s. l. fajok aránya II. Jelmagyarázat a 9. ábra szerint.

Fig. 10. Proportion of Molinio-Juncetea s. l. character species II. Legends as in Fig. 9.

11. ábra. Alnetea s. l. fajok aránya II. Jelmagyarázat a 9. ábra szerint.

Fig. 11. Proportion of Alnetea glutinosae s. l. character species II. Legends as in Fig. 9.

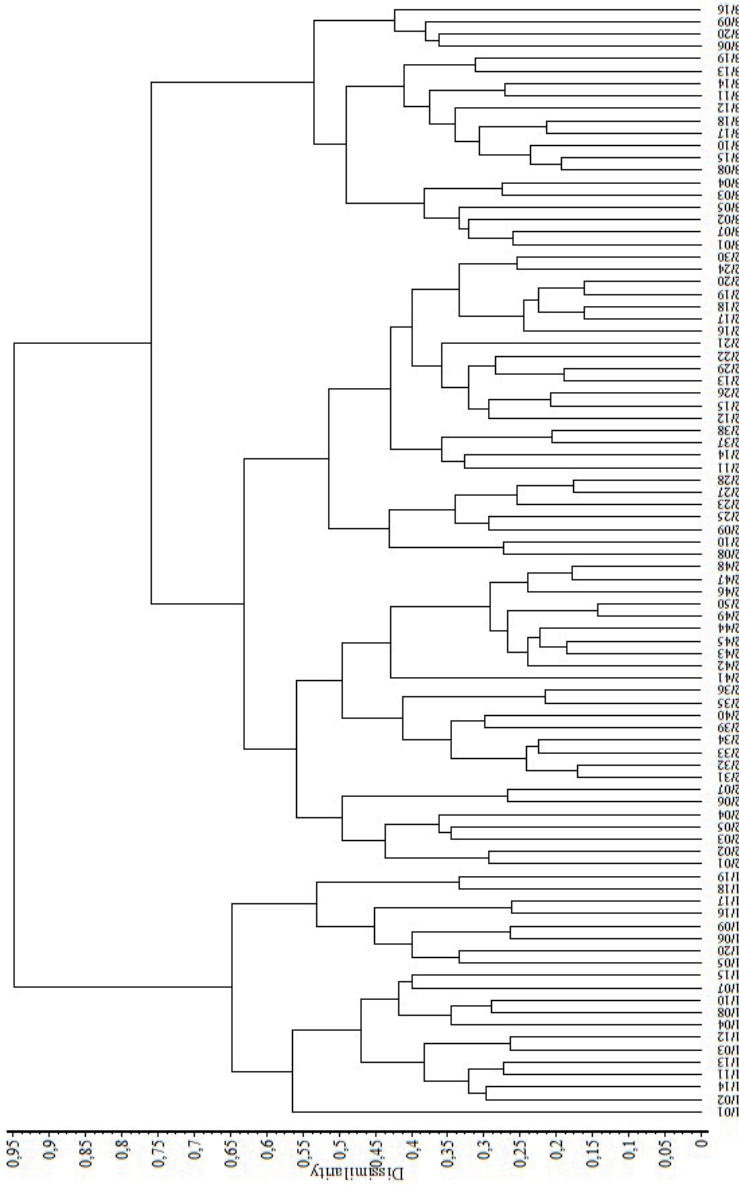
12. ábra. Quercetea pubescentis-petraeae s. l. fajok aránya II. Jelmagyarázat a 9. ábra szerint.

Fig. 12. Proportion of Quercetea pubescentis-petraeae s. l. character species II. Legends as in Fig. 9.

A sokváltozós statisztikai elemzések eredményei

A teljes lánc módszerrel végzett hierarchikus osztályozás (13. ábra) és a főkoordináta-analízis (14. ábra) szerint a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* aszociáció a *Fraxino pannonicae-Alnetum* és a *Fraxino pannonicae-Ulmetum* között helyezkedik el, de utóbbihoz valamivel közelebb áll. Az egyéb kiszáradó láperdők

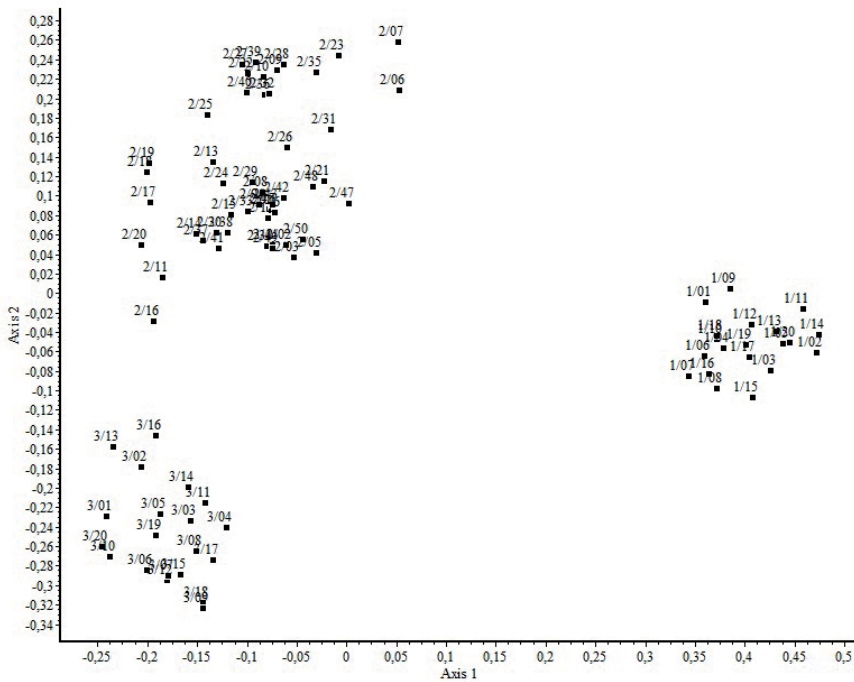
13. ábra. A cönológiai felvételek bináris dendrogramja I. (hasonlósági index: Sørensen; osztályozó módszer: teljes lánc). 1/1–20: *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ*, Duna–Tisza köze (JÁRAI-KOMLÓDI 1958); 2/1–50: *Vetatro albi-Fraxinetum angustifoliæ*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány felvételei); 3/1–20: *Fraxino pannonicæ-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.).

Fig. 13. Binary dendrogram of the relevés I. (similarity coefficient: Sørensen; clustering method: complete link). 1/1–20: *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ*, Danube–Tisza Interfluve (JÁRAI-KOMLÓDI 1958); 2/1–50: *Vetatro albi-Fraxinetum angustifoliæ*, Danube–Tisza Interfluve (relevés published in this study); 3/1–20: *Fraxino pannonicæ-Ulmetum*, Danube–Tisza Interfluve (Kevey ined.).

közül a Duna–Tisza közén készült felvételek a Nyírség kiszáradó kőrslápjaihoz (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*) állnak a legközelebb, ugyanebbe a csoportba került a Vértesalja kiszáradó nyírlápjja (*Ophioglosso-Betuletum pubescentis*) is. A Szigetköz kiszáradó fűzlápjai (*Molinio-Salicetum cinereae*) és a Mezőföld kiszáradó égerlápjai (*Molinio-Alnetum glutinosae*) már külön csoportot alkotnak (15–16. ábra).

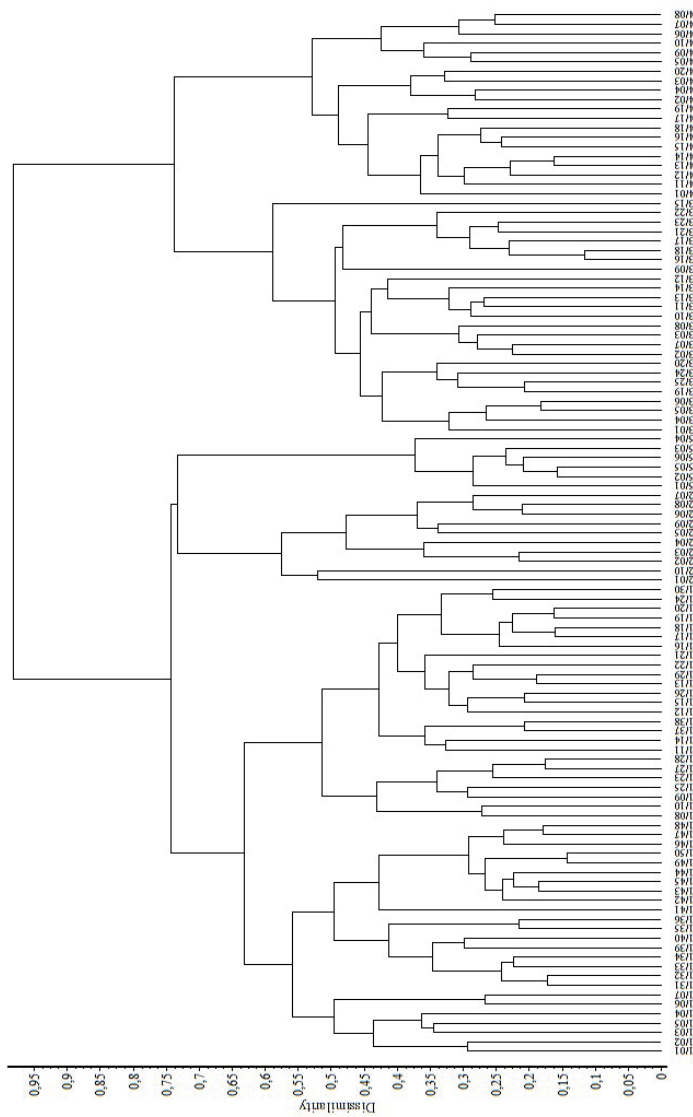
Természetvédelmi eredmények

Valamennyi kutatott erdő a Natura 2000 hálózat részét képezi. Közülük a Páhi melletti Közös-erdő a Kiskunsági Nemzeti Park fokozottan védett területe, míg az Ócsa környéki Nagy-erdő és Ómér-erdő az Ócsai Tájvédelmi Körzet része. A Kiskörös és Tabdi közötti Szücsi-erdő és Tabdi-erdő, valamint a dabasi Turjános országos jelentőségű természetvédelmi terület. Végül a Páhi melletti Pecznik-erdő, a Kecel feletti Berek-erdő és a Soltszentimre alatti Kullér-erdő az országos jelentőségű „*ex lege*” lápterületek közé tartozik.

14. ábra. Cönológiai felvételek bináris ordinációs diagramja I. (hasonlósági index: Sørensen; ordinációs módszer: főkoordináta-analízis). Jelmagyarázat a 13. ábra szerint.

Fig. 14. Binary ordination diagram of the relevés I. (similarity coefficient: Sørensen; ordination method: principal coordinates analysis). Legends as in Fig. 13.

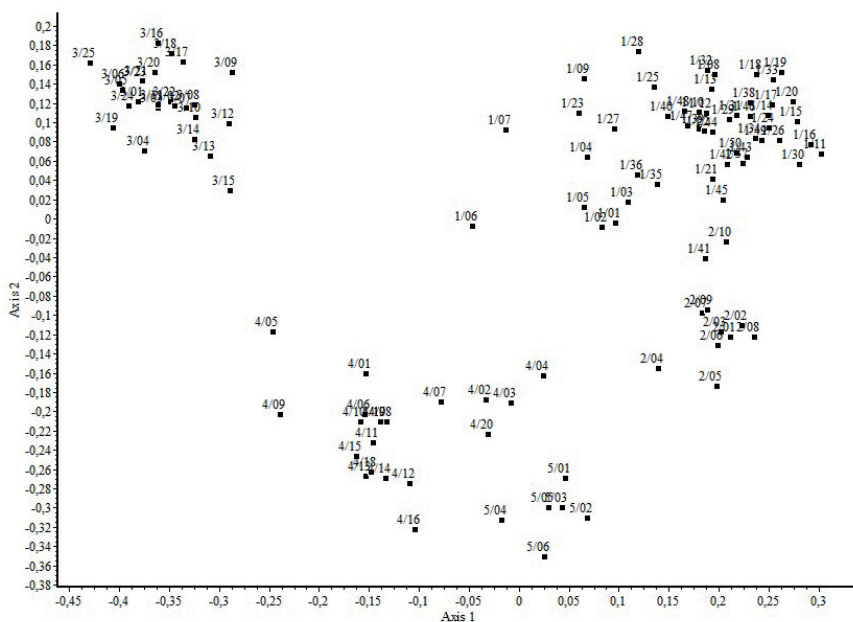
15. ábra. Cönológiai felvételek bináris dendrogramja II. (hasonlósági index: Sørensen; osztályozó módszer: teljes lánc). 1/1–50: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány felvételei); 2/1–20: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Nyírség (KEYEY et al. 2019); 3/1–25: *Molinio-Salicetum cinereae*, Szigetköz (KEYEY 2008); 4/1–20: *Molinio-Alnetum glutinosae*, Mezőföld (KEYEY 2008); 5/1–6: *Ophioglossobetuletum pubescens* (RIEZING és SZOLLÁT 2009).

Fig. 15. Binary dendrogram of the relevés II. (similarity coefficient: Sørensen; clustering method: complete link). 1/1–50: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Danube–Tisza Interfluvium (relevés published in this study); 2/1–20: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Nyírség (KEYEY et al. 2019); 3/1–25: *Molinio-Salicetum cinereae*, Szigetköz (KEYEY 2008); 4/1–20: *Molinio-Alnetum glutinosae*, Mezőföld (KEYEY 2008); 5/1–6: *Ophioglossobetuletum pubescens* (RIEZING és SZOLLÁT 2009).

Az 50 cönológiai felvételtől 11 védett növényfaj (100/2012. (IX.28) VM rendelet) került elő az alábbiak szerint: K (V): *Veratrum album*; K (II): *Leucojum aestivum*, *Listera ovata*; K (I): *Dryopteris carthusiana*, *Epipactis helleborine* agg., *Epipactis microphylla*, *Iris sibirica*, *I. spuria*, *Ophioglossum vulgatum*, *Orchis militaris*, *Sorbus domestica*, *Vitis sylvestris*. Jelenlétük a társulás különös természetvédelmi értékeire hívja fel a figyelmet (E1. táblázat).

Az értékes erdőállományokban némi flóraszennyező szerepet játszanak az adventív elemek. Csoportrészesedésük (3,78%) és csoporttömegük (0,80%) azonban elég alacsony (E4. táblázat): K (III): *Celtis occidentalis*; K (II): *Morus alba*, *Parthenocysus inserta*, *Solidago gigantea*; K (I): *Acer negundo*, *Ailanthus altissima*, *Aster × salignus*, *Gleditsia triacanthos*, *Juglans nigra*, *J. regia*, *Populus × euramericana*, *Robinia pseudo-acacia*, *Solidago canadensis*, *Stenactis annua* (E1. táblázat). Szerencsére az asszociációban e fajok különösebb terjeszkedést nem mutatnak.

A *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* védelemre érdemes asszociáció. Megőrzése és adventív elemeinek visszaszorítása természetvédelmünk fontos feladata.

16. ábra. A cönológiai felvételek bináris ordinációs diagramja II. (hasonlósági index: Sørensen; ordinációs módszer: főkoordináta-analízis). Jelmagyarázat a 15. ábra szerint.

Fig. 16. Binary ordination diagram of the relevés II. (similarity coefficient: Sørensen; ordination method: principal coordinates analysis). Legends as in Fig. 15.

Megvitatás

Már a terepen végzett megfigyelésekből látszott, hogy a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* asszociáció átmeneti helyet foglal el a mélyebben fekvő *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae* és a magasabban fekvő *Fraxino pannonicae-Ulmetum* között. Ez a köztes helyzet elsősorban a termőhelyi viszonyokkal magyarázható, ugyanis a legnedvesebb termőhelyeken a *Fraxino pannonicae-Alnetum* található, míg a legkevésbé nedves talajokon a *Fraxino pannonicae-Ulmetum* fordul elő (1. ábra). A karakterfajok aránya is jól tükrözi mindezt, ugyanis a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* társulásnál a legtöbb paraméter esetén a két másik asszociáció közötti átmeneti értékeket kaptam (E4. táblázat, 3–8. ábra). A három asszociáció elkülönülését a differenciális fajok magas száma is jól bizonyítja (E6–E8. táblázat).

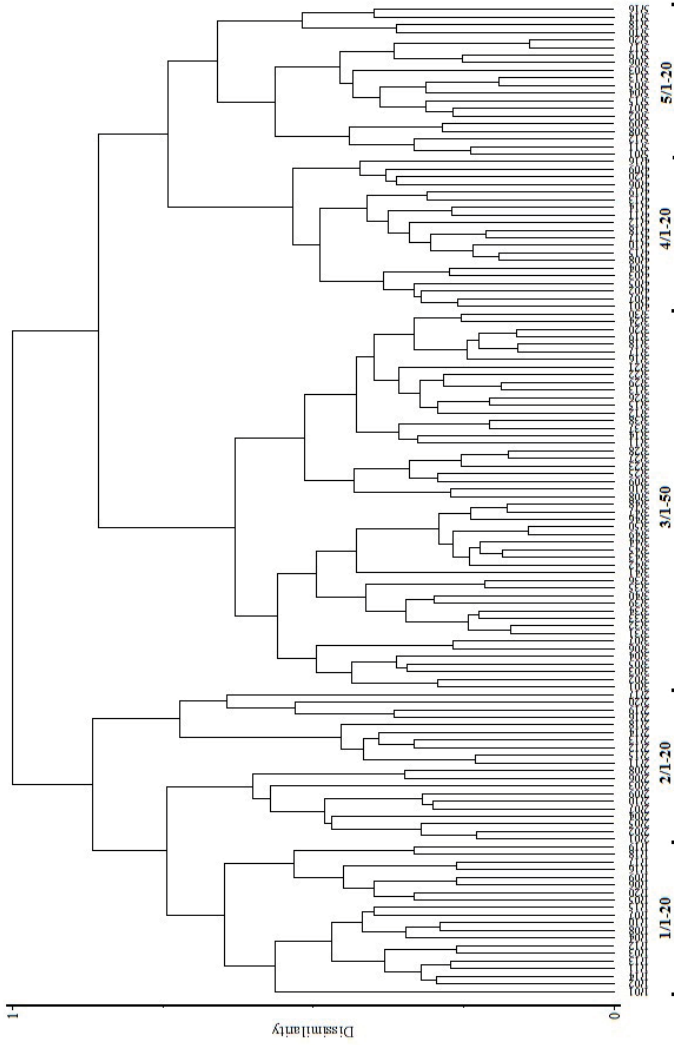
A *Veratro albi-Fraxinetum* társulást a termőhelyi adottságok kapcsolják a többi kiszáradó láperdőhöz (*Ophioglosso-Betuletum*, *Molinio-Salicetum cinereae*, *Molinio-Alnetum glutinosae*). A nedves időszakokban rövid időre víz alá kerülhetnek, de talajuk az év túlnyomó részén vízzel már nem telített. Ezzel kapcsolatban mind a négy asszociációban viszonylag nagyobb fajszámban jelennek meg a *Quercetea pubescentis-petraeae* és a *Molinietalia* elemek. A négy asszociáció közös vonása, hogy viszonylag jelentős szerepet játszanak a *Phragmitetea* és az *Alnetalia glutinosae* elemek, míg a *Fagetalia* fajok erősen háttérbe szorulnak (E5. táblázat). A *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* az *Ophioglosso-Betuletum pubescentis* társuláshoz áll a legközelebb a *Phragmitetea* s. l., az *Epilobietea* s. l., a *Quercu-Fagetea* s. l. és a *Fagetalia* elemek arányainak tekintetében. E két asszociáció közötti relatív kapcsolatot a sokváltozós osztályozás is jól mutatja (15. ábra), amelyben az *Ophioglosso-Betuletum* a *Veratro albi-Fraxinetum* csoportja mellé került.

Ezzel szemben a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* a kiszáradó láperdei társulásoktól (*Ophioglosso-Betuletum pubescentis*, *Molinio-Alnetum glutinosae*, *Molinio-Salicetum cinereae*) számottevően eltér a karakterfajok arányaiban (E5. táblázat, 9–12. ábra). Megítélésem szerint a különbségek mértéke – a hagyományos és a sokváltozós elemzések alapján – a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* társulás önálló voltát támasztja alá.

Megfigyeléseim szerint a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* a *Fraxino pannonicae-Alnetum* társulásból származtatható. Ennek egyik bizonyítéka az, hogy a térszint emelkedésével párhuzamosan a mélyebben fekvő valódi láperdő fokozatosan megy át a magasabban fekvő kiszáradó láperdőbe (1. ábra). A *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* ezek szerint a *Fraxino pannonicae-Alnetum* fokozatos feltöltődésével, víztelenedésével jön létre. E folyamat során eltűnnek a vízi (*Lemno-Potamea* s. l.) növények, valamint sok mocsári (*Phragmitetea*

s. l.) és láperdei (*Alnetalia glutinosae*) elem. Helyüket egyre inkább kiszáradó lápréti (*Molinietalia*) és lomberdei (*Querceto-Fagetalia pubescentis-petraeae* s. l.) fajok foglalják el.

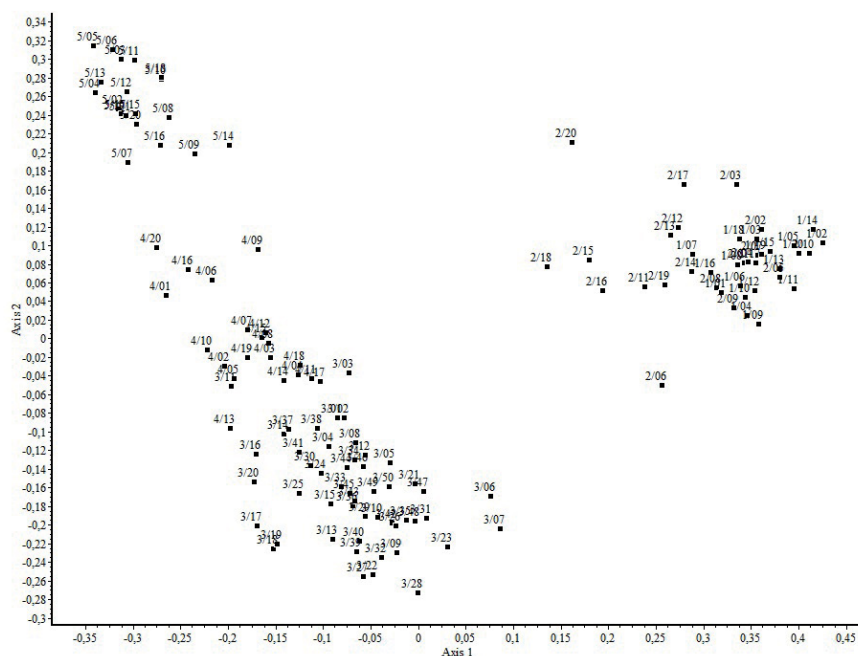
Az általam vizsgált erdőket korábban JÁRAI-KOMLÓDI (1959) kutatta, s dolgozata végén megjegyzi: „Ezek az erdők nem tekinthetők sem égerláp-nak, sem pedig tölgy-kőris-szil ligetnek. Néhány évtized után azonban valószínűleg tölgy-kőris-szil ligeterdővé fognak átalakulni”. Azóta mintegy hat évtized telt el, de ez az átalakulás nem teljesen így játszódott le. A magyar kőrises égerlápok (*Fraxino pannonicae-Alnetum*) jelenleg is az erdők mélyebb szintjeit borítják, de állományukat csak Ócsánál szegélyezik tölgy-kőris-szil ligetek (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*), amelyek már JÁRAI-KOMLÓDI (1958) idejében is ott voltak. Másutt (Dabas: Turjános; Soltszentimre: Kullér-erdő; Páhi: Pecznik-erdő, Közös-erdő; Tabdi: Tabdi-erdő; Kiskőrös: Szücsi-erdő; Kecel: Berek-erdő) e láperdőket az általam vizsgált kiszáradó kőrislápok (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*) veszik körül. Ha a hat évtized szukcesszióval kapcsolatos változásait szeretnénk nyomon követni, akkor a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* állományait össze kell hasonlítani azon erdőkkel, amelyekről JÁRAI-KOMLÓDI (1959) írta, hogy „nem tekinthetők sem égerláp-nak, sem pedig tölgy-kőris-szil ligetnek”. Ezek a „Transitus”-nak nevezett állományok azonban a magyar kőrises égerlápokhoz (*Fraxino pannonicae-Alnetum*) eléggé közel állnak (E4. táblázat; 17–18. ábra). Ez különösen szembeűnő a *Phragmitetea* s. l. (19. ábra), a *Molinio-Juncetea* s. l. (20. ábra), az *Alnetea glutinosae* s. l. (21. ábra), a *Fagetalia* (22. ábra) és a *Quercetea pubescentis-petraeae* s. l. (23. ábra) jellegű fajok esetében. Ezek arányából arra lehet következtetni, hogy az eltelt hat évtized alatt a talajvízszint eléggé csökkent, s a vízborítástól mentessé vált erdőállományok mocsári (*Phragmitetea* s. l.), lápréti (*Molinio-Juncetea* s. l.) és láperdei (*Alnetea glutinosae* s. l.) fajokban egyre szegényebbek lettek. Így JÁRAI-KOMLÓDI (1959) felvételeiben még megtalálhatók azok a fajok, amelyek felvételeimből már hiányoznak: pl. *Alisma plantago-aquatica*, *Carex elata*, *Glyceria plicata*, *Hottonia palustris*, *Oenanthe aquatica*, *Ranunculus lingua*, *Rorippa amphibia*, *Rumex hydrolapathum*, *Urtica kioviensis*. A két felvételi anyag összehasonlításából az is kiderül, hogy az elmúlt hat évtized során mezofil erdei elemek (*Fagetalia*) alig telepedtek meg (igen ritkán *Athyrium filix-femina*, *Dryopteris filix-mas*, *Epipactis helleborine*, *Epipactis microphylla*, *Paris quadrifolia*, *Polygonatum multiflorum*, *Vinca minor*). Ezzel szemben a száraz tölgyesek (*Quercetea pubescentis-petraeae* s. l.) fajai jelentősebb mértékben tért hódítottak. Így JÁRAI-KOMLÓDI (1959) táblázatából hiányoznak olyan fajok, amelyek felvételeimben megtalálhatók: pl. *Berberis vulgaris*, *Betonica officinalis*, *Brachypodium sylvaticum*, *Convallaria majalis*, *Inula salicina*, *Lactuca quercina*, *Peucedanum cervaria*, *Polygonatum latifolium*, *Viola hirta*. Végül feltűnő, hogy a *Veratrum album* JÁRAI-KOMLÓDI

17. ábra. A cönológiai felvételek bináris dendrogramja III. (hasonlósági index: Sørensen; osztályozó módszer: teljes lánc). 1/1–20: *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ*, Duna–Tisza köze (JÁRAI-KOMLÓDI 1958); 2/1–20: Átmenet a *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ* és a *Fraxino pannonicæ-Ulmetum* között (JÁRAI-KOMLÓDI 1959); 3/1–50: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliæ*, Duna–Tisza köze (jelen publikáció felvételei); 4/1–20: *Fraxino pannonicæ-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.); 5/1–20: *Polygonato latifolii-Quercetum roboris* (Kevey ined.).

Fig. 17. Binary dendrogram of the relevés III. (similarity coefficient: Sørensen; clustering method: complete link). 1/1–20: *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ*, Danube–Tisza Interfluve (JÁRAI-KOMLÓDI 1958); 2/1–20: Transition between *Fraxino pannonicæ-Alnetum glutinosæ* and *Fraxino pannonicæ-Ulmetum* (JÁRAI-KOMLÓDI 1959); 3/1–50: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliæ*, Danube–Tisza Interfluve (relevés published in this study); 4/1–20: *Fraxino pannonicæ-Ulmetum*, Danube–Tisza Interfluve (Kevey ined.); 5/1–20: *Polygonato latifolii-Quercetum roboris* (Kevey ined.).

18. ábra. Cönológiai felvételek bináris ordinációs diagramja III. (hasonlósági index: Sørensen; ordinációs módszer: főkoordináta-analízis). Jelmagyarázat a 17. ábra szerint.

Fig. 18. Binary ordination diagram of the relevés III. (similarity coefficient: Sørensen; ordination method: principal coordinates analysis). Legends according to Fig. 17.

(1959) táblázatában még csak akcidens (K: I) elemként szerepel, az én táblázatomban viszont már konstans elem (K: V). Mindezekből az a következtetés vonható le, hogy a szóban forgó „Transitus”-nak nevezett erdők az elmúlt hat évtized alatt valóban átestek egy átalakulási folyamaton, de nem a tölgy-köris-szil ligeterdők (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*), hanem inkább a gyöngyvirágos tölgyesek (*Polygonato latifolii-Quercetum roboris*) felé történt elmozdulás. Ha ez a tendencia tovább tart, akkor várhatóan ezen erdők egy része – talán újabb hat évtized után – gyöngyvirágos tölgyessé fog átalakulni.

A kiszáradó láperdők szüntaxonómiai helye bizonytalan. Németország északkeleti részéről elvileg szóba jöhetne a PASSARGE és HOFMANN (1968) által felállított *Molinio-Betuletea* osztály. E szüntaxonba azonban erősen acidofil erdőtársulások tartoznak. A kérdés megoldása végett az *Alnetea glutinosae* osztály alá beillesztettem egy *Molinio-Alnion glutinosae* csoportot KEVEY (2008), s a leírt kiszáradó láperdőket itt helyeztem el az alábbi módon:

Divisio: Querco-Fagea Jakucs 1967

Classis: Alnetea glutinosae Br.-Bl. et Tx. ex Westhoff et al. 1946

Ordo: Alnetalia glutinosae Tx. 1937

Alliance: Molinio-Alnion glutinosae Kevey 2008

Suballiance 1: Serratulo tinctoriae-Salicenion cinereae Kevey 2008

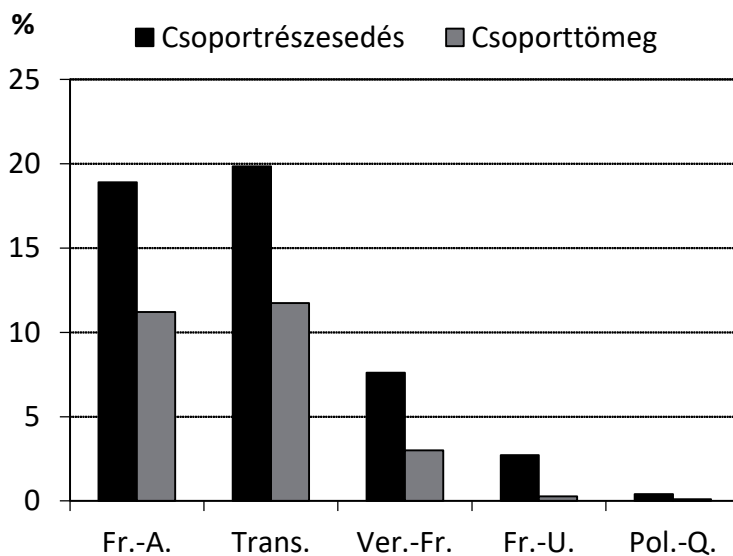
Associatio: *Molinio-Salicetum cinereae* Kevey 2008

Suballiance 2: Molinio-Alnenion glutinosae Kevey 2008

Associatio 1: *Molinio-Alnetum glutinosae* Kevey 2008

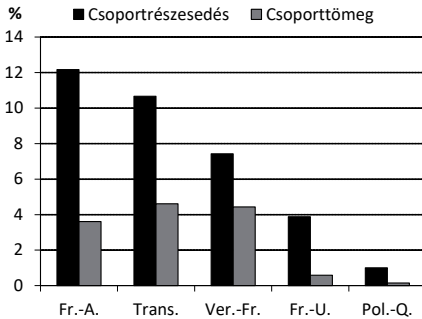
Associatio 2: *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008

Associatio 3: *Ophioglosso-Betuletum pubescentis* Riezing, Szollát et Simon in Riezing et Szollát 2009

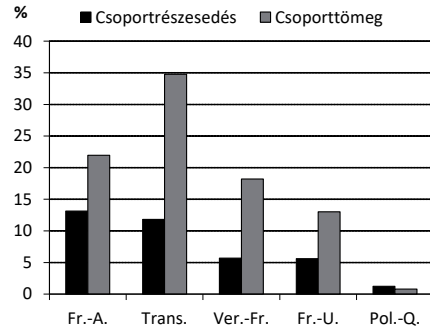
19. ábra. Phragmitetea fajok aránya III. Fr.-A. = *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosae*, Duna–Tisza köze (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 felv.); Trans. = Átmenet a *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosae* és a *Fraxino pannonicarum-Ulmetum* között (JÁRAI-KOMLÓDI 1959: 20 felv.); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány felvételei: 50 felv.); Fr.-U. = *Fraxino pannonicarum-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.: 20 felv.); Pol.-Q. = *Polygonato latifolii-Quercetum roboris* (Kevey ined.: 20 felv.).

Fig. 19. Proportion of Phragmitetea s. l. character species III. Fr.-A. = *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosae*, Danube–Tisza Interfluve (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 rel.); Trans. = Transition between *Fraxino pannonicarum-Alnetum glutinosae* and *Fraxino pannonicarum-Ulmetum* (JÁRAI-KOMLÓDI 1959: 20 rel.); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Danube–Tisza Interfluve (relevés published in this study: 50 rel.); Fr.-U. = *Fraxino pannonicarum-Ulmetum*, Danube–Tisza Interfluve (Kevey ined.: 20 rel.); Pol.-Q. = *Polygonato latifolii-Quercetum roboris* (Kevey ined.: 20 rel.).

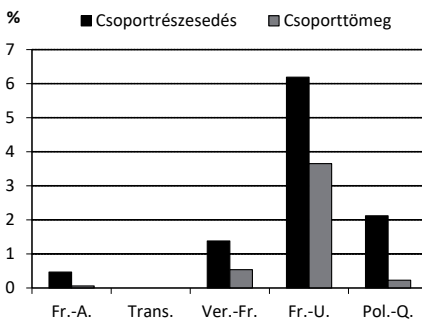
20. ábra. Molinio-Juncetea s. l. fajok aránya III. Rövidítések a 19. ábra szerint.

Fig. 20. Proportion of Molinio-Juncetea s. l. character species III. For abbreviations see Fig. 19.

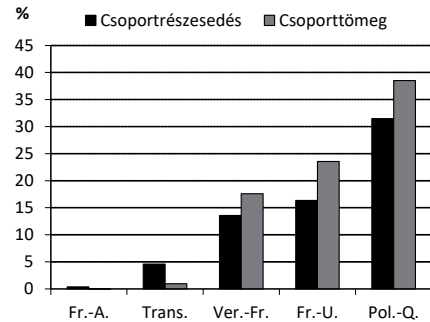
21. ábra. Alnetea s. l. fajok aránya III. Rövidítések a 19. ábra szerint.

Fig. 21. Proportion of Alnetea glutinosae s. l. character species III. For abbreviations see Fig. 19.

22. ábra. Fagetalia fajok aránya II. Rövidítések a 19. ábra szerint.

Fig. 22. Proportion of Fagetalia character species II. For abbreviations see Fig. 19.

23. ábra. Quercetea pubescentis-petraeae s. l. fajok aránya III. Rövidítések a 19. ábra szerint.

Fig. 23. Proportion of Quercetea pubescentis-petraeae s. l. character species III. For abbreviations see Fig. 19.

A Duna–Tisza köze az erdőssztyep klímazónában foglal helyet (vö. BORHIDI 1961). Mivel a kiszáradó kőrslápok (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*) a zárt tölgyes zónába tartozó Nyírségben is előkerültek (KEVEY et al. 2019), továbbá állományukat a talajvízszint lényegesen befolyásolja, a *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* az azonális asszociációk közé sorolható.

Köszönetnyilvánítás

Köszönetem illeti Kurmai Péter, Bíró Csaba, Nagy István és Verő György természetvédelmi öröket, akik kitűnő helyismeretük révén segítették munkámat.

Irodalomjegyzék

- 100/2012. (IX. 28.) VM rendelet A védett és a fokozottan védett növény- és állatfajokról, a fokozottan védett barlangok köréről, valamint az Európai Közösségben természetvédelmi szempontból jelentős növény- és állatfajok közzétételéről szóló 13/2001. (V. 9.) KöM rendelet és a növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet módosításáról. Magyar Közlöny 2012. szeptember 28. (128): 20903-20904. 1. sz. melléklet a 13/2001. (V. 9.) KöM rendelethez.
- ASZÓD L. 1935: Adatok a nyírségi homoki vegetáció ökológiájához és szociológiájához. *Tisia* 1(1): 1–33.
- BECKING R. W. 1957: The Zürich-Montpellier School of phytosociology. *Botanical Review* 23: 411–488. <https://doi.org/10.1007/bf02872328>
- BORHIDI A. 1961: Klimadiagramme und klimazonale Karte Ungarns. *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis, Sectio Biologica* 4: 21–250.
- BORHIDI A. 1993: A magyar flóra szociális magatartás típusai, természetességi és relatív ökológiai értékszámai. *Janus Pannonius Tudományegyetem, Pécs*, 95 pp.
- BORHIDI A. 1995: Social behaviour types, the naturalness and relative ecological indicator values of the higher plants in the hungarian flora. *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* 39: 97–181.
- BORHIDI A., KEVEY B. 1996: An annotated checklist of the Hungarian plant communities II. The forest vegetation. In: BORHIDI A. (ed.): *Critical revision of the Hungarian plant communities*. Janus Pannonius University, Pécs, pp. 95–138.
- BORHIDI A., KEVEY B., LENDVAI G. 2012: *Plant communities of Hungary*. Akadémiai Kiadó, Budapest, 544 pp.
- BRAUN-BLANQUET J. 1964: *Pflanzensoziologie* (ed. 3.). Springer Verlag, Wien–New York, 865 pp. <https://doi.org/10.1007/978-3-7091-8110-2>
- DU RIETZ G. E. 1921: *Zur methodologischen Grundlage der modernen Pflanzensoziologie*. Akademisk Afhandling, Uppsala, 272 pp.
- ELLENBERG H. 1986: *Vegetation Mitteleuropas mit den Alpen in ökologischer Sicht* (ed. 4). Eugen Ulmer Verlag, Stuttgart, 989 pp.
- HORVAT I. 1938: Biljnoscioološka istraživanja šuma u Hrvatskoj. *Ann. pro experim. forest. Zagreb* 6: 127–279.
- HORVAT I., GLAVAČ V., ELLENBERG H. 1974: *Vegetation Südosteuropas*. Gustav Fischer Verlag, Stuttgart, 768 pp.
- HORVÁTH F., DOBOLYI Z. K., MORSCHHAUSER T., LŐKÖS L., KARAS L., SZERDAHELYI T. 1995: *Flóra adatbázis 1.2. Vácrátót*, 267 pp.
- JAKUCS P. 1967: Gedanken zur höheren Systematik der europäischen Laubwälder. *Contribuții Botanici Cluj* 1967: 159–166.
- JÁRAI-KOMLÓDI M. 1958: Die Pflanzengesellschaften in dem Turjánggebiet von Ócsa–Dabas. *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* 4: 63–92.
- JÁRAI-KOMLÓDI M. 1959: Sukzessionsstudien an Eschen-Erlenbruchwäldern des Donau-Theiss Zwischenstromgebiets. *Annales Universitatis Scientiarum Budapestinensis de Rolando Eötvös nominatae, Sectio Biologica* 2: 113–121.
- KEVEY B. 2008: Magyarország erdőtársulásai (Forest associations of Hungary). *Tilia* 14: 1–488. + CD-adatbázis (230 táblázat + 244 ábra).
- KEVEY B., HIRMAN A. 2002: „NS” számítógépes cönológiai programcsomag. In: HORVÁTH A. (szerk.) *Aktuális flóra- és vegetációkutatások a Kárpát-medencében V.*, Pécs, 2002. március 8–10. (Összefoglalók), p. 74.

- KEVEY B., LENDVAI G., PAPP L. 2019: Drained ash swamp (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*), a new association in the Nyírség, NE Hungary. *Acta Botanica Hungarica* 61(1–2): 55–99.
<https://doi.org/10.1556/034.61.2019.1-2.7>
- KIRÁLY G. (szerk.) 2009: Új magyar füvészkönyv. Magyarország hajtásos növényei. Határozókulcsok. Aggteleki Nemzeti Park Igazgatóság, Jósvalfő, 616 pp.
- MUCINA L., GRABHERR G., WALLNÖFER S. 1993: Die Pflanzengesellschaften Österreichs III. Wälder und Gebüsche. Gustav Fischer, Jena–Stuttgart–New York, 353 pp.
- OBERDORFER E. 1992a: Süddeutsche Pflanzengesellschaften IV. A. Textband. Gustav Fischer Verlag, Jena–Stuttgart–New York, 282 pp.
- OBERDORFER E. 1992b: Süddeutsche Pflanzengesellschaften IV. B. Tabellenband. Gustav Fischer Verlag, Jena–Stuttgart–New York, 580 pp.
- PASSARGE H., HOFMANN G. 1968: Pflanzengesellschaften des nordostdeutschen Flachlandes II. VEB Gustav Fischer Verlag, Jena, 298 pp.
- PODANI J. 2001: Syn-Tax 2000 Computer programs for data analysis in ecology and systematics. Scientia, Budapest, 53 pp.
- RIEZING N., SZOLLÁT GY. 2009: Kiszáradó nyírlápok a Vértesalján (*Ophioglossa-Betuletum pubescentis* Riezing, Szollát et Simon ass. nova). *Kanitzia* 16(3–4): 45–58.
- RODWELL J. S., SCHAMINÉE J. H. J., MUCINA L., PIGNATTI S., DRING J., MOSS D. 2002: The diversity of European vegetation: An overview of phytosociological alliances and their relationships to EUNIS habitats. National Centre for Agriculture, Nature Management and Fisheries, Wageningen, 168 pp.
- SOÓ R. 1963: Systematische Übersicht der pannonischen Pflanzengesellschaften VI. Die Gebirgs-wälder II. *Acta Botanica Academiae Scientiarum Hungaricae* 9: 123–150.
- SOÓ R. 1964, 1966, 1968, 1970, 1973, 1980: A magyar flóra és vegetáció rendszertani-növényföldrajzi kézikönyve I–VI. Akadémiai Kiadó, Budapest.
- TÜXEN R. 1937: Die Pflanzengesellschaften Nordwestdeutschlands. Mitteilungen der Floristisch-Soziologischen Arbeitsgemeinschaft in Niedersachsen, Hannover 3: 1–170.
- WESTHOFF V., DIJK J. W., PASSCHIER H. 1946: Overzicht der plantengemeenschappen in Nederland. Tweede druk, G. W. Breughel, Amsterdam, 118 pp.
- WILLNER W., GRABHERR G. 2007a: Die Wälder und Gebüsche Österreichs 1. Textband. Elsevier Spektrum Akademischer Verlag, München, 302 pp.
- WILLNER W., GRABHERR G. 2007b: Die Wälder und Gebüsche Österreichs Tabellenband. Elsevier Spektrum Akademischer Verlag, München, 290 pp.

Elektronikus melléklet: E1–E8. táblázatok.

Electronic supplement: Tables E1–E8.

E1. táblázat. *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* felvételek.

Table E1. *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* relevés.

E2. táblázat. Felvételi adatok I.

Table E2. Data of the relevés I.

E3. táblázat. Felvételi adatok II.

Table E3. Data of the relevés II.

E4. táblázat. Karakterfajok aránya I. Fr.-A. = *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae*, Duna–Tisza köze (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 felv.); Trans. = Átmenet a *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae* és a *Fraxino pannonicae-Ulmetum* között (JÁRAI-KOMLÓDI 1959: 20 felv.); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Duna–Tisza köze (jelen tanulmány felvételei: 50 felv.); Fr.-U. = *Fraxino pannonicae-Ulmetum*, Duna–Tisza köze (Kevey ined.: 20 felv.); Pol.-Q. = *Polygonato latifoliae-Quercetum roboris* (Kevey ined.: 20 felv.).

Table E4. Percentage proportion of characteristic species I. Fr.-A. = *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae*, Danube–Tisza Interfluve (JÁRAI-KOMLÓDI 1958: 20 relevés); Trans. = Transition between *Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae* and *Fraxino pannonicae-Ulmetum* (JÁRAI-KOMLÓDI 1959: 20 relevés); Ver.-Fr. = *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, Danube–Tisza Interfluve (50 relevés published in this study); Fr.-U. = *Fraxino pannonicae-Ulmetum*, Danube–Tisza Interfluve (Kevey ined.: 20 rel.); Pol.-Q. = *Polygonato latifoliae-Quercetum roboris* (Kevey ined.: 20 rel.).

E5. táblázat. Karakterfajok aránya II. Rövidítések az E4. táblázat szerint.

Table E5. Percentages of characteristic species II. Abbreviations as in Table E4.

E6. táblázat. Differenciális fajok I. Rövidítések az E4. táblázat szerint.

Table E6. Differential species I. For abbreviations see Table E4.

E7. táblázat. Differenciális fajok II. Rövidítések az E4. táblázat szerint.

Table E7. Differential species II. For abbreviations see Table E4.

E8. táblázat. Differenciális fajok III. Rövidítések az E4. táblázat szerint.

Table E8. Differential species III. For abbreviations see Table E4.

Drained ash swamp (*Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae* Kevey et Papp in Kevey 2008), a new association in the Danube–Tisza Interfluve, Central Hungary

B. KEVEY

Department of Ecology, University of Pécs, H-7624 Pécs, Ifjúság u. 6, Hungary;
keveyb@gamma.ttk.pte.hu

Accepted: 15 October 2020

Key words: Great Hungarian Plain, landscape protection area, swamp woodland, Natura 2000 designation, nature reserve, syntaxonomy.

This paper presents the phytosociological description of a drained swamp community, *Veratro albi-Fraxinetum angustifoliae*, encountered so far only in the following localities in the Danube–Tisza Interfluve, Central Hungary: Dabas: Turjános; Soltszentimre: Kullér-erdő; Páhi: Pecznyik-erdő, Közös-erdő; Tabdi: Tabdi-erdő; Kiskőrös: Szücsi-erdő; Kecel: Berek-erdő. The habitat of this community is transitional between that of alder swamps (*Fraxino pannonicae-Alnetum glutinosae*) and hardwood riparian forests (*Fraxino pannonicae-Ulmetum*), but its direction of succession tends more towards the lily-oaks forests (*Polygonato latifolii-Quercetum roboris*). The association is characterized by high proportions of character species of *Alnion glutinosae* and *Molinion coeruleae* as well as *Quercetea pubescentis-petraeae* s. l., whereas character species of the order *Fagetalia* are almost completely absent. The undergrowth of this forest association hosts several rare, often threatened species, such as *Dryopteris carthusiana*, *Iris sibirica*, *Leucojum aestivum*, *Listera ovata*, *Ophioglossum vulgatum*, *Veratrum album*, *Vitis sylvestris*.